

ardından 1961'de topluluğun şefliğine ve yöneticiliğine tayin edildi.

Adnan Ataman, Folklor Tatbikat Topluluğu ile birlikte önce babasının şefliği döneminde Adana, Konya, Burdur, Isparta, İzmir, Aydın, Manisa, Çanakkale, Tekirdağ, Kırklareli, Edirne, Bursa, Kastamonu ve Safranbolu yörelerini kapsayan turne konserlerine katıldı. Topluluğun şefi olarak da yurdun hemen her yöresinde ve yurt dışında Tunus'ta Kartaca (1985), Fransa'da Paris, Le Havre, Rain ve Lille (1987), Almanya'da Freiburg (1987), İngiltere'de Eastbourne (1988), Belçika'da Gent (1993) ve Hollanda'da Amsterdam (1993) şehirlerinde konserler yönetti, uygulamalı seminerler verdi. Yine bu toplulukla birlikte Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu bünyesinde çok sayıda televizyon programı hazırladı ve yönetti. 1991-1993 yıllarında adı geçen kurumda ayda bir düzenlediği yirmi sekiz adet açıklamalı halk müziği programı yönetti.

İstanbul Belediye Konservatuarı bünyesinde topluluk eğitimciliği ve yöneticiliğinin yanı sıra Folklor İnceleme ve Derleme Kurulu üyeliği yaptı. Bu topluluğun kırk dört yıl şefliğini ve yöneticiliğini yerine getirdikten sonra görevini öğrencisi Esat Kabaklı'ya devredip 2005 yılında emekliye ayrıldı. Ayrıca Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'nda bağlama sanatçılığı, Radyo Türk Halk Müziği Toplulukları şefliği yaptı; Danışma Kurulu, Denetleme Kurulu, Repertuar Kurulu vb. kurulların üyeliğinden bulundu. Adnan Ataman, Radyo Türk Halk Müziği Toplulukları şefliği görevinden 1995'te, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu bünyesinde elli yıl boyunca sürdürdüğü kurul üyeliklerinden de 2005'te ayrıldı. Türk müzik hayatına bir eğitimci olarak da hizmet etti. İstanbul Teknik Üniversitesi İstanbul Türk Müsiki Devlet Konservatuarı'nın kurucuları arasında yer aldı ve kurumda bir süre görev yaptı. Bu arada stajyer sanatçıların eğitimiyle ilgilendi. 1993-2007 yıllarında Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde çok sayıda sanatçı adayı öğrenci yetiştirdi. Merkezi Londra'da bulunan International Folk Music Council'in üyesi olan ve çeşitli kongrelere katılan Adnan Ataman bir fikir adamı olarak da Türk kültür ve sanat hayatına katkı sağladı. Kongre, sempozyum vb. toplantılarda sunduğu tebliğlerle fikirlerini savundu. Süreli yayın organlarında Türk halk müziği hakkındaki görüşlerini kültür-sanat çevreleriyle paylaştı ve bu konuda birçok ödüle layık görüldü. Adnan Ataman 15

Ağustos 2014 tarihinde İstanbul'da vefat etti, ertesi gün Beylerbeyi'ndeki Nakkaştepe Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Çalışmalarını daha çok halkın yaşattığı geleneksel değerlerin kaynaklarını araştırma konusuna yoğunlaştıran Adnan Ataman folklorik karakter taşıyan mahallî / anonim müzik materyalleri üzerine çalışmış, derleyici olarak Türk halk müziği repertuarına çok sayıda eser kazandırmıştır. Azerbaycan, Balıkesir, Batı Trakya, Çankırı, Denizli, Diyarbakır, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Isparta, İstanbul, Karabük, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırşehir, Konya, Malatya, Mersin, Muğla, Nevşehir, Ordu, Rize, Rummeli, Şanlıurfa gibi Türkiye'nin hemen her yerinde onlarca mahallî sanatçıdan derlediği ve notaya aldığı müzik eserlerinin sayısı 300 kadardır. Bunların büyük bir kısmı yayımlanmış, seslendirilmiş ve toplumun beğenisini kazanmıştır.

Ataman Abdülvahit Küzecioglu, Adnan Türköz, Ahmet Gazi Ayhan, Ali Ekber Çiçek, Âşık İsmail Aydın (Âşık Dâimî), Âşık Kul Ahmet, Cemile Cevher Çiçek, Hanife Ataman, Muharrem Akkuş, Musa Eroğlu, Müşerref Ercan, Neşet Ertaş, Özay Gönülüm, Sadi Yaver Ataman, Talip Özkan, Yalçın Özsoy gibi halk sanatçılarının sesinden pek çok eser derlemiş ve notaya almıştır. "Arabaya daş koydum" (Kızılhisar Zeybeği) ve "Zobalarında guru da meşe yanıyor" (Denizli); "Cemile'min Geçtiği Yollar Meşeli" (Denizli Acıpayam); "Evleri Yol Üstüdür" (Şanlıurfa Halfeti); "Gitme durnam gitme nerden gelirsin" (Erzincan Tercan); "Sinem beni yandırır" (Diyarbakır); "Yatamadım gasavetten meraktan" (Mersin Mut); "Bir giderim beş ardıma bakarım", "Daş harmanın mazısı", "İlik düştü yakamdan", "Yeşil ipek bükene" ve "Selâm da söylen beybabama" (Karabük Safranbolu); "Leblebi koydum tasa" (Çankırı Çerkeş); "Gar mı yağmış yüce dağlar başına" (Kırşehir); "Varın söylen Urfani'ye yârin öğrensin" (Mersin Silifke) gibi birçok eser bunlardan bazılarıdır.

Elli yılı aşan sanat hayatı boyunca yönettiği 500'ü aşkın konserle Türk halk müziğini sahneleme tekniklerinin gelişimine büyük hizmetlerde bulunan Adnan Ataman zevkli ve geniş repertuar seçiciliği, yöneticiliği ve halk müziğinin yeteneklerinin geliştirilmesi yönündeki titizliğiyle müzik çevrelerinde büyük saygınlık kazanmıştır. Halk ezgilerinin, geleneksel yaşam ve beslenme yolları ile bağlantılı olarak konser salonlarında işitsel ve görsel

sahneleme yöntemleri kullanılarak dramatize edilmesi, zaman zaman da halk oyunları ve halk tiyatrosu kimliğiyle sunulması da Adnan Ataman'ın sanat hayatında dikkat çekici yönlerden birini temsil etmektedir. Onun Sadi Yaver Ataman'ın folklor ideallerine bağlılığı bir diğer özelliğidir. Adnan Ataman meslekî bilgi ve tecrübelerini *Bu Toprağın Sesi [Halk Müsiki]* adını verdiği bir kitapta toplamış (yay. haz. Süleyman Şenel, İstanbul 2009), bir eserini de *Safranbolu Türküleri ve Oyun Havaları* adıyla Safranbolulular'a armağan etmiştir (yay. haz. Süleyman Şenel, İstanbul 2009).

BİBLİYOGRAFYA :

Sadi Yaver Ataman, *Toprak Kokan Memleket Havaları*, İstanbul 1951; "Ataman, Adnan", *Ses Sanatçılar Ansiklopedisi*, İstanbul 1970, s. 42; Şenel Önalı, *Türk Halk Müsiki Ansiklopedisi*, İstanbul 1977, s. 127; Atınç Ernnalar, *Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı*, İzmir 1989, s. 748-749; Süleyman Şenel, *Sadi Yaver Ataman*, İstanbul 1995; Mansur Kaymak, "Adnan Ataman", *Türk Halk Müziği ve Oyunları*, II/10, Ankara 1984, s. 387.

SÜLEYMAN ŞENEL

ATAMAN, Sadi Yaver

(1906-1994)

Folklor uzmanı,
saha araştırmacısı, eğitimci, yönetici
ve sanat uygulayıcısı.

23 Nisan 1906'da babasının görevli olduğu Yanya'da doğdu. Babası ünlü mücahit Şeyh Şamil'in baba soyundan gelen Ali Yaver, annesi Safranbolulu Cılız sülâlesinden Habibe Yekta Hanım'dır. İlk mektebi, rüşdiye ve idâdiyi Safranbolu'da, lise öğrenimini İstanbul Erkek Lisesi'nde tamamladı (1926). İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği kısmına kaydolduysa da tahsilini yarım bıraktı. Müziğe olan tutkusu sebebiyle önce Beylerbeyi Müsiki Cemiyeti'ne, ardından İstanbul Konservatuarı'na girdi ve buradan 1930'da mezun oldu.

Sadi Yaver Ataman son yıllarında bağlama çalarken

Konservatuvar eğitimini sürdürürken Köprülüzâde Mehmed Fuad Bey'in Türkiye Enstitüsü'ndeki derslerine devam etti (1928-1930). Beylerbeyi Müsiki Cemiyeti'nde ve Konservatuvar öğrenimi sırasında Rauf Yektâ Bey, Zekâizâde Ahmet (Irsoy), Kaşıyanık Hüsâmettin, Mûsâ Süreyyâ, Muallim İsmail Hakkı, Mehmet Zâti, Veli Kanık ve Hoca Ziya (Üsküdarlı) beylerin talebesi oldu. Mahmut Ragıp (Gazimihal), Eugène Borrel ve Hugo Waynberg'den yararlandı. Küçük yaşlarda Safranbolu'nun saz ustalarını ve âşıklerini dinleyerek saz çalmasını, yöre türkülerini ve oyunlarını öğrendi. Bağlamasıyla İstanbul'daki müzik çevrelerinde kısa sürede adından söz ettirdi. Türkiye'de ilk defa 1927'de Sirkeci'deki Büyük Postahane'nin üst katında başlayan radyo yayınlarında Tamburacı Osman Pehlivan'la birlikte programlara davet edilen halk sanatkarlarından biri oldu. Konservatuvar öğrenimini tamamladıktan sonra Müsiki Muallim Mektebi imtihanlarını kazandı ve ardından Üsküdar Ortaokulu'nda (1931), Karadeniz Ereğlisi'nde (Alaplı) (1931-1935) müzik öğretmenliği yaptı. 1933'te kısa dönem askerlik hizmetini yerine getirdi ve 1934'te terhis oldu. Tekrar öğretmenlik görevine döndüyse de 1938'de bu görevden ayrıldı.

1938-1940 yıllarında Ankara Radyosu Halk Müziği Yayınları yöneticiliğine getirilen Sadi Yaver Ataman, sunduğu programlarla Türk halk müziğini folklorik değerleriyle ve açıklamalı olarak ilk defa halka tanıtmaya başladı. Radyo programları ile Âşık Veysel, İnebolulu Sarı Recep, Ankaralı Bayram Aracı, Rizeli Hasan Sözeri, Diyarbakırlı Celal Güzelses gibi değerlerin seslerinin topluma ulaşmasını sağladı. 1939'da bir süre Ankara Polis Koleji'nde müzik öğretmenliği yaptı. 1940'ta Ankara Radyosu'ndaki görevinden istifa etti ve bağımsız olarak Karabük belediye başkanı seçildi, ayrıca Karabük Halkevi başkanlığını da üstlendi. Belediye başkanlığı görevinde iken teğmen rütbesiyle ikinci defa askere alındı (1940) ve üsteğmen rütbesiyle terhis edildi (1942). 1946-1947'de üçüncü defa askere gitti. 1948'de İstanbul'da Beyazıt nahiye müdürlüğü görevine tayin edildi ve ardından Kumkapı nahiyesi müdürlüğüne getirildi (1951). Bu arada 1950'de, İstanbul Radyosu'nda sürekli yayın yapan Memleket Havaları Ses ve Saz Birliği'nin yöneticiliğini ve şefliğini de yürütüyordu.

1952 yılının sonlarında Kumkapı nahiyesi müdürlüğü görevinden istifa edince İstanbul Valisi Fahrettin Kerim Gökay tarafından İstanbul Belediye Konservatuvarı Folklor İnceleme ve Derleme Kurulu başkanlığına tayin edildi. 1953'te bu kurula bağlı olarak kurduğu Folklor Tatbikat Topluluğu'nun (günümüzde İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Müziği Topluluğu) şefliğine, aynı yıl Radyo İslah Komisyonu üyeliği ve raportörlüğüne getirildi. İstanbul Belediye Konservatuvarı Folklor Tatbikat Topluluğu ile İstanbul sahnelerinde unutulmaz konserler yöneten ve radyo halk müziği müşavirliği görevini uzun yıllar sürdüren Ataman 1960 ihtilâlinin ardından bütün görevlerinden ayrılarak serbest çalışmaya karar verdi. Aksaray Lisesi müzik öğretmenliğinden sonra, iki yılı aşkın bir süre devam eden ve Anadolu'nun pek çok şehrinin kapsayan halk müziği turneleri gerçekleştirdi. Basın tarafından çokça sözü edilen ve halk arasında takdir gören bu turnelerde halk çalgıları eşliğinde profesyonel sanatçılar tarafından sahnelere taşınan toplu sanat uygulamaları ilk defa Anadolu halkına tanıtılmış oldu. 1963'te İstanbul Belediye Konservatuvarı'na bağlı Folklor İnceleme ve Derleme Kurulu üyeliğine tayin edildi ve 21 Aralık 1971 tarihinde bu görevinden emekliye ayrıldı. Daha sonra Kâzım Taşkent ve Vedat Nedim Tör'ün isteği üzerine Yapı ve Kredi Bankası Genel Müdürlüğü kültür ve sanat işleri müşavirliği görevine getirildi (1972-1976).

Sadi Yaver Ataman, bazı kuruluşların sanat ve kültür hizmetlerinin yanı sıra Karadeniz Ereğlisi İdman Yurdu Müsiki Şubesi, Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Vakfı, Fatih Halkevi Müzik Kololu, Türk Folklor Derneği, Halk Oyunları Derneği, Türk Sanat ve Halk Müsikilerini Yaşatma ve Yayma Kurumu gibi teşekküllerde kurucu üyelik, fahri başkanlık, yönetim kurulu üyeliği görevlerinde bulundu. UNESCO'nun yanı sıra çeşitli kültür ve sanat kurumlarınca düzenlenen kongrelere davet edildi. Millî ve Milletlerarası Folklor ve Türkoloji kongreleriyle pek çok sempozyum, panel ve seminere bildirilerle katıldı. Ayrıca Paris Müzikoloji Enstitüsü fahri üyesi olan Ataman yurt içi ve yurt dışından çeşitli kurum ve kuruluşlarca yüze yakın ödüle, takdir ve teşekkür belgesine lâyık görüldü. Türk Folkloruna Üstün Hizmet armağanı (Müziksan Vakfı), İhsan Hınçer / Türk

Folkloruna Hizmet ödülü (Folklor Araştırmaları Kurumu) ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet sanatçısı gibi ödül ve unvanlar bunlardan bazılarıdır. Sadi Yaver Ataman 10 Aralık 1994'te İstanbul'da vefat etti. Cenazesi ertesi gün memleketi Safranbolu'da annesinin yanına defnedildi. İstanbul'da Erenköy'de bir sokağa ismi verilmiştir. Oğlu Adnan Ataman da (ö. 2014) babasının izinden giden ünlü kültür ve sanat adamlarındandır.

1929'dan itibaren Türkiye'nin hemen her yöresinde yaptığı saha araştırmalarıyla çok sayıda folklorik ve etnografik materyal toplayan Ataman ilk araştırmalarına Safranbolu'da başlamıştır. *Safranbolu Düşünleri / Oyunlar-Türküler* adlı kitabı (Bartın 1936), Cumhuriyet döneminde başlayan halk müziği çalışmaları içinde ilk bölge araştırmalarından biridir. Şahsî imkânları ve özellikle Yapı ve Kredi Bankası Genel Müdürlüğü bünyesindeki çalışmaları ve araştırmaları sonunda kültür hayatına binlerce türkû / ezgi kazandırılmış, halk ağzından metinler derlemiş, gelenek ve görenekleri tesbit etmiştir. Derlediği müzik eserlerinden bir kısmını radyo, halk konserleri, ayrıca Columbia, Hürses, Odeon, Parlfon, Sahibinin Sesi gibi plak şirketleri için doldurduğu plaklar (plakların listesi için bk. Şenel, *Sadi Yaver Ataman*, s. 19-20), kaleme aldığı kitap ve makalelerle tanıtmıştır. Bu hizmetleriyle Türk halk müziği ve oyunlarını uygulayan bir kültür sanat adamı olarak şöhret kazanmıştır. Atatürk'ün huzurunda saz çalarak türkû okumuş, ilk yıllarda İstanbul Radyosu'nda Mehmet Sadi adıyla canlı yayınlara katılmış, sanatçı kimliğini eğitimcilik ve yöneticilik vasıflarıyla birleştirerek sanatçılara örnek olmuş, bu arada yüzlerce öğrenci yetiştirmiştir. Ayrıca Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisleri'nin katkısıyla gerçekleştirilen Türk halk oyunları bayramının düzenlenmesinde görev üstlenmiş, çeşitli yörelerde, unutulmak üzere olan halk oyunlarının canlandırılması ve aslı özellikleriyle sahnelenmesi için gayret göstermiş, mahallî oyun ekiplerinin kurulmasına rehberlik etmiştir.

Eserleri. Sadi Yaver Ataman kırkı aşkın kitap yazmışsa da sağlığında bunlardan yalnız on altısını yayımlayabilmiş, diğerleri de zaman içerisinde yayıma hazırlanmıştır. Yayımlanmış eserleri şunlardır: *Âşık Nailî* (Zonguldak 1937), *Anadolu Halk Sazları. Yerli Musikiciler ve Halk Musiki Karakterleri* (İstanbul 1938), *Bu Toprağın Sesi / Toprak Kokan-Memleket Havaları* (İstanbul 1951), *Memleket*

Havaları I: Esnaf Türküleri (İstanbul 1954), *Okullar İçin Halk Müziği ve Müsâmere Türküleri* (İstanbul 1965), *Okullar İçin Yeni Şarkılar ve Kahramanlık Türküleri* (İstanbul 1966), *Başını Vermeyen Şehit Gencosman* (İstanbul 1972), *İki Resimli Roman Bir Arada: Genç Osman* (yazan: Sadi Yaver Ataman – çizen: Hamit Yüksek) ve *Han Buyruğu* (yazan: Mehmet Taşdıken – çizen: Hasan Karal, İstanbul, ts.), *100 Türk Halk Oyunu* (İstanbul 1975), *Dümbüllü İsmail Efendi* (İstanbul, ts.), *Türk Halk Oyunları: 1 Barlar* (İstanbul 1977), *Mehmed Sadi Bey* (Ankara 1987), *Atatürk ve Türk Musikisi* (Ankara 1991), *Eski Türk Düşünleri* (Ankara 1992), *Türk Halk Musikisi ve Bağlama Metodu* (İstanbul, ts.), *Türk İstanbul* (haz. Süleyman Şenel, İstanbul 1997), *Eski Safranbolu Hayatı* (genişleterek yayıma haz. Süleyman Şenel, İstanbul 2004), *Reşad Ekrem Koçu: İstanbul Konuşmaları* (haz. Süleyman Şenel, İstanbul 2005), *Safranbolu'dan Uluyayla'ya (Yaşayan Orman)* (haz. Süleyman Şenel, İstanbul 2008).

İlk yazıları *Karadeniz Ereğli Dergisi* ve *Bartın Gazetesi*'nde yayımlanan Sadi Yaver Ataman'ın 1000'i aşkın makalesinin neşredildiği mecmua ve gazetelerden bazıları şunlardır: *Bizim Anadolu, Bizim Safranbolu, Bozkurt, Folklor, Halk Bilgisi Haberleri, Halk Eğitimi, Havadis, Hür Anadolu, Milliyet, Musiki Mecmuası (Yeni Musiki Mecmuası), Müzik ve Sanat, Sanat-Bilim ve Kültürde Orkun, Sivas Folkloru, Son Havadis, Son Posta, Tercüman, Toksöz, Türk Folkloru, Türk Folklor Araştırmaları, Türk Musikisi Dergisi, Ülkü, Varlık, Vatan, Yeni Asır, Yeni Sabah*. Plak ve yazılarının bazısında Emre Kayaoğlu takma adını kullanmış, bu arada bazı dergiler de çıkarmıştır (makalelerinin yayımlandığı gazete ve mecmuaların tam listesi için bk. Şenel, Sadi Yaver Ataman, s. 6-7).

BİBLİYOGRAFYA :

Osman Nebioğlu, *Türkiye'de Kim Kimdir*, İstanbul 1961-62, s. 89; Şenel Önal, *Türk Halk Musikisi Ansiklopedisi*, İstanbul 1977, s. 127; Süleyman Şenel, *Sadi Yaver Ataman*, İstanbul 1995; a.mlf., *Yücel Paşmakçı ile Türküler Üzerine*, İstanbul 2009; a.mlf., “Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Halk Müziği Araştırmaları”, *Folklor / Edebiyat*, sy. 17, Ankara 1999, s. 110, 116-117, 119; a.mlf., “Satsözen, Muzaffer”, *DİA*, XXXVI, 155; Atınç Emnalar, *Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı*, İzmir 1998, s. 893-895; Adnan Ataman, *Bu Toprağın Sesi: Halk Musikimiz* (haz. Süleyman Şenel), İstanbul 2009, tür.yer.; a.mlf., *Safranbolu*

Türküleri ve Oyun Havaları (haz. Süleyman Şenel), İstanbul 2009; Veysel Arseven, “Folklorlarımız: Sadi Yaver Ataman”, *TFA*, sy. 240 (1969), s. 5346-5348; Mansur Kaymak, “Folklorumuza Gönül Verenler: Sadi Yaver Ataman”, *Türk Halk Müziği ve Oyunları*, 1/3, Ankara 1982, s. 106-107.

SÜLEYMAN ŞENEL

ATİK, Ebû Bekir

(أبو بكر العتيق)

Ebû Bekr b. Hızır b. Ebî Bekr b. Mûsâ el-Ketsinâvî (el-Keşnî, el-Keşinâvî) el-Kenevî (1907-1974)

Nijeryalı Ticânî şeyhi, âlim ve şair.

Doğum tarihi 1909 ve 1911 olarak da kaydedilir. Hevâ kabilesine mensup-tur ve çevresinde Shehi Abubakar Atiku Sanka diye tanınır. Büyük dedesi Mâlem Mûsâ Mey Risâle, Fûlânî lideri Osman b. Fûdî'nin kendi kabilesine karşı başlattığı cihad hareketi sırasında Nijerya'nın kuzeyindeki Katsina'dan daha güneydeki Kano'ya göç etmiş ve Kabara'ya yerleşerek Emîr İbrâhim Dâbo'ya (1819-1846), dedesi Ebû Bekir de (ö. 1891) Sanka'ya gidip Muhammed Salga b. Hâc Ömer'e hocalık yapmıştır. Ebû Bekir Atik, büyük babaannesinin Ticânîyye müntesibi takvâ ehli bir kadın olan kız kardeşi Rahme bint Şeyh Abdülmelik tarafından yetiştirildi. Rahme'nin Malam Abba diye tanınan kocası İsmâil b. Muhammed'den Kur'an öğrendi; Ahdarî'nin el-Muhtasar'ı, İbn Sa'dûn el-Kurtubî'nin *Urcûzetü'l-vildân*'ı ve Bûsîrî'nin *Şaâidetü'l-bürde*'si gibi eserleri okudu. Daha sonra dedesinin talebesi Muhammed Salga'dan fıkıh ve akaid tahsil etti. Bu hocası vasıtasıyla Ticânîyye tarikatına intisap etti; o sırada Kano'ya gelen Faslı Ticânîyye şeyhi Seyyide Hatice bint Muhammed el-Kâria'nın tavsiyesi üzerine onun tarafından “mukaddem” olarak tayin edildi (1933). Muhammed Salga'nın oğlu Abdullah babasının yerine ders vermeye başlayınca fıkıh tahsilini onun yanında tamamladı ve kendisinin yakın arkadaşı oldu. 1951'de hacca gitti. Mahmûd na-Salga diye tanınan Mahmûd b. Hasan ez-Zekzekî el-Kanevî'den nahiv ve akaid, Ebû Bekir b. Muhammed Mijinyava'dan da tasavvufa dair bazı metinler okudu, Ticânîyye tarikatının esaslarını öğrendi. Muhammed el-Alemî, Abdurrahman et-Tinbüktî, Ahmed b. Muhammed et-Ticânî'nin ahfadından Şerîf Saîd b. Ömer, Muhammed el-Fûtî Alfa Hâşim, İbrâhim Niyâs (İnyâs), Kahire Ticânîyye

Zâviyesi şeyhi Muhammed el-Hâfız, Fas Zâviyesi şeyhi İdrîs b. Muhammed el-Âbid el-İrâkî, Âişe bint el-Kâria, Alfa Nûh el-Mâsinî ve Ahmed Mahmûd el-Fûtî gibi şahsiyetlerden Ticânîyye icâzeti aldı. İcâzetlerini *Hulâşatü'l-icâze bi-esânidi silsiletihe'l-münife* adıyla bir kitapta topladı (1360/1941). 1 Mayıs 1974 tarihinde Kano'da vefat etti.

Ebû Bekir Atik, Ticânîyye tarikatının önde gelen simalarından biri olarak tarikatın pîri Ahmed b. Muhammed et-Ticânî'ye ve bazı önemli kişilere, tarikat evrâdî ve telkin esaslarına, mukaddemlerin uyması gereken âdâba dair eserleriyle tanınmış, tarikat içinde kadınların rolü konusunda şeyhi İbrâhim Niyâs'ın öncülük ettiği görüş ve uygulamaları desteklemiştir. Kadınların namazda imamlık yapamayacağından hareketle tarikatda da önderlik mevkiinde bulunamayacağını savunan görüşün doğru olmadığını belirtmiş, *Ref'u'l-i'tirâz ve'l-melâm 'ammen kaddeme'l-mer'e li-telkîni virdi hâtîmî'l-a'lâm* adlı risâlesinde bu konuyu ele almıştır. Ayrıca *Aşlû'l-emânî* adlı risâlesinde tarikat tarihi içinde görev almış mukaddem hanımlardan örnekler zikretmiş, *İfâdetü'l-mürîd bi-şerâ'îhi virdi şeyhîne's-sedîd*'in üçüncü bölümünde kadınların tarikatda mukaddem görevine tayin edilmesinin İslâm esaslarına uygun olduğunu ispata çalışmıştır (bu konuda bk. Paden, s. 138-139; McGarvey, s. 104; Adnani, s. 125). Hocası Muhammed Salga'nın medresesi gibi bir eğitim kurumu açarak öğretim ve irşad faaliyeti gösteren Atik'in talebe ve müridleri arasında Şerîf İbrâhim Sâlih, Ahmed b. Ali Ebû'l-Feth el-Yervevî, Mâlem Belârî Cifâ diye bilinen İbrâhim b. Hârûn, Ebû Bekir el-Miskîn ve Yahyâ Cibiyâ'nın adları anılır. Atik hakkında Şeyh Ömer Abdullâhî (Shehu Umar Abdullahi, *Alhaji Malam Abubakar Atiku, One of the Influential Leaders of the Tijaniyya Order in Kano*, Bayero University, Department of Islamic Studies / Kano 1973) ve M. A. Umar (*The Major Writings of Ash-Shaykh Abu Bakr Atiq*, 1979, Bayero University) birer bitirme tezi, Abdürrezzâk Mustafa Balogun Solagberu da tasavvufa dair eserleri üzerine bir doktora tezi (*A Study of Sûfî Works of Shaykh Abû Bakr Atiq*, 2009, University of Ilorin) hazırlamıştır.

Eserleri. 1. *Bezlû'n-nedâ fî hâli el-fâzi şaâidetü "Maqâmün ledâ"* (Zaria 1361/1941, Cezûlî'nin *Delâ'ilü'l-hayrât*'ında zikrettiği Hz. Peygamber'in adlarıyla ilgili *en-Nürü'l-lâmî' fî*